

La Centrul
pentru Studiarea
Istoriei Evreilor din
România,
s-au deschis porțile
laboratorului
pentru dezbateri de idei

Primul pas – perspective promițătoare

O experiență dobândită în ani buni de investigații în arhive, strângeri de documente, elaborări de sinteze și interpretări analitice, făcute publice în propriul *Buletin* de comunicări al Centrului pentru Studiarea Istoriei Evreilor din România, precum și în volume editate separat, asigură baza intrării recente într-un stadiu mai complex de activitate. Paralel cu restructurarea organizatorică, se au în vedere programe cu obiective în măsură a interesa un cerc larg de cercetători, profesioniști în explorarea trecutului, invitați să se alăture investigațiilor interferențelor socio-culturale, de mentalitate și patrimoniu imaginar, specific sedimentate în cadrul relațiilor stabilite de-a lungul secolelor între minoritatea evreiască, marcată de vicisitudini dramatic răsfrânte în existența cotidiană, și populația majoritară autohtonă. De un eficient ecou în opinia publică, este preconizată a se bucura inițierea unui „laborator” de dezbateri pe teme de relevanță actuală, susținute de specialiști, în spiritul confruntărilor de opinii la un înalt nivel de argumentare și de căutare a edificărilor reciproce, pe temeiul faptelor obiective și al respectării punctului de vedere asumat de oricare dintre participanți, fie și pe ton polemic, în caz că o cere cursul antrenant al pătrunderii în zone încărcate de adversități, insuficient lămurite până în prezent, dacă nu chiar ignorate sau distorsionate.

Pe scurt, astfel ar putea fi rezumate reperate orientative supuse atenției de către istoricul *Liviu Rotman* - însărcinat (prin concurs) cu coordonarea și dinamizarea eforturilor depuse de colectivul Centrului de Istorie de pe lângă F.C.E.R. -, în expunerea introductivă ocazională de prima întâlnire cu invitații la lucrările proaspăt constituitului for intelectual, ca un cadru benefic propulsării schimbărilor de păreri. Stimulativ în sine era însuși spațiul rezervat întâlnirii, găzduită de Biblioteca Templului Coral, ai cărei pereți sunt tapetați cu rafturi pline ochi de colecții înglobând vechi

tipărituri și opuri unde sunt înmagazinate comori de înțelepciune iudaică, de perpetuă reverberație în gândirea universală. Momentul inaugural a fost completat de vorbirea președintelui F.C.E.R., dr. în economie *Aurel Vainer*, care a exprimat convingerea în fertilitatea programului elaborat de membrii Centrului și în posibilitatea de a asigura un climat deschis dezbaterilor, iar acestea vor trebui să completeze și să se armonizeze cu abordări similare, în locuri la fel de prielnice conștientizării problemelor evreiești, de pildă,

sub auspiciile Comisiei de cultură, artă, știință (incredințată competenței scriitorului *Toma George Maiorescu*).

Dintru început, s-a pornit la drum cu multă ambiție, evidentă chiar din alegerea temei considerate de anvergură suficientă pentru a garanta reperate de referință, pe mai departe, către viitoarele prelegeri. Doi referenți, deopotrivă notorii prin prestații de înaltă profesionalitate - profesorul *Ion Ianoși*, împreună cu etno-sociologul *Harry Kuller* - au fost invitați să supună atenției celor prezenți considerații rezultate din examenul istorico-politic al statutului evreilor în raport cu regimul comunist. Este o chestiune cu multiple ramificații, despre care s-au scris și, desigur, se mai pot scrie numeroase cărți, tratate, alcătuiți compacte colecții de documente, încât nici o

sesiune de dezbateri, zile la rând, n-ar ajunge să epuizeze materia. Dar sunt posibile și de dorit apropieri treptate, circumscrieri pas cu pas, cum au și demonstrat ambii conferențieri. Mai teoretic - profesorul *Ianoși*; mai aplicat, pragmatic, exploratorul arhivelor, extrem de zelos - *Harry Kuller*. Atenția asistenței s-a dovedit captată, la fel de intens, de rama impozantă creată în jurul subiectului, prin distincțiile operate de *Ion Ianoși* asupra genezei și evoluțiilor înfățișate de iudaism și creștinism, ca și de statisticile de un înedit surprinzător puse pe tapet de *Harry Kuller*. În esență, și unul și altul au furnizat argumente împotriva prejudecăților instituite în scop de a-i scoate pe evrei țapi ispășitori pentru ororile înfăptuite de exponenți dogmatici ai comunismului, indiferent de apartenență etnică. Aspecte spinoase, controversabile (de la afirmații exagerate, care atribuie lui *Marx* fobii anti-iudaice, până la procentaje manipulate cu privire la prezența evreilor în foruri decizionale ale partidului unic, atotputernic) au invitat la reflecție nuanțată pentru a se ajunge la estimarea echilibrată a unui trecut care apasă greu încă asupra prezentului, dacă n-ar fi decât semnalele frecvente de antisemitism primitiv, intolerabil și incompatibil cu o epocă a emancipării civice garantate de voința comună tuturor cetățenilor României, ca participanți la competiția valorilor europene. Birul plătit în trecut prin felurite compromisuri morale se mai resimte în abundența suspiciunilor, în atomizarea societății, cu efecte nefaste, de tipul risipirii energiilor în improvizatii conjuncturale (identificabile în slăbirea nucleelor de coeziune, familii destrămate, demografie în declin, scurgerea de capacități lucrative în afară), nu fără primejdia

alterării particularităților de gândire și sensibilitate.

Nota generală a intervențiilor ulterioare în discuție a dat-o preocuparea de a privi cu luciditate realitatea și a căuta soluții pornind de la experiențe personale, preferabile speciilor abstracte, mai mult sau mai puțin tributare ideologiilor, infiltrate o dată cu divergențe între pretendenții la supremație politică. Din sală, s-au auzit voci marcate de dureroase amintiri ale unui trecut întunecat, pe care l-ar dori compensat de evoluțiile actuale, din păcate destul de ezitante, vagi, rămase la stadiul de speranțe, cu un apreciabil grăunte de utopism. De aici, și apelul aproape patetic la solidaritate comunitară, formulat de președintele *Vainer*.

Ș. CONSTANTIN

Trei ambasadori ai României în Israel își amintesc cum a fost...

Scurtă istorie

Trei foști ambasadori ai României în Israel - Excelențele *Lor dr. Valeriu Georgescu*, *dr. Radu Homescu* și *dr. Mariana Valeria Stoica* -, alături de *E.S. Rodica Radian Gordon*, ambasadorul Statului Israel la București, au răspuns invitației de a împărtăși audienței, prezentă la Centrul Cultural Comunitar, din experiența lor ca mesageri ai țării noastre în cealaltă patrie. Amintirile lor au cuprins istoria a aproximativ patru decenii, iar ei au avut prilejul să fie martorii unor „evenimente fierbinți”, cum au fost Războiul de Șase Zile, din 1967, a doua Intifadă, care a început în septembrie 2000, sau războiul din Irak. Evocările lor s-au referit la momente deosebit de importante ale relațiilor româno-israeliene, unele dintre ele conturând orientarea și perspectivele acestora pentru anul care urmează. Cei trei foști diplomați au scos în evidență aprecierea de care s-a bucurat și se bucură România în Israel, relațiile excelente pe care ei, ca ambasadori, le-au putut stabili cu clasa politică israeliană, și nu numai, prestigiul de care s-au bucurat, datorită atitudinii României, care, chiar și în condiții vitrege, riscând izolarea (ne referim la poziția țării noastre din 1967), și-a menținut, ba mai mult, și-a intensificat relațiile cu Israelul.

Atmosfera în care a trebuit să lucreze **dr. VALERIU GEORGESCU**, ambasadorul de atunci al țării noastre (la început numai ministru plenipotențiar), nu a fost deloc ușoară. Deoarece România a „ieșit din rând”, reprezentantul ei și-a atras asupra sa frecvent oprobriul celorlalte țări socialiste, în primul rând al diplomaților Uniunii Sovietice.

Dr. RADU HOMESCU a acționat în Israel într-o perioadă de schimbări radicale... în țara noastră, domnia sa fiind primul ambasador al României democratice.

În sfârșit, **dr. MARIANA VALERIA STOICA** și-a desfășurat activitatea într-o perioadă critică, a fost martora directă a zecilor de atentate teroriste din ultimii șase ani, în care adesea printre victime s-au aflat muncitori români.

La cele relatate de cei trei invitați s-au adăugat și opiniile venite „din partea cealaltă”, ale **E.S. RODICA RADIAN GORDON**, care a vorbit despre aceeași activitate... dar în România.

În numărul viitor al revistei, vom încerca să prezentăm cele mai interesante dintre amintirile invitaților noștri.

EVA GALAMBOS

„O singură rasă – rasa umană“

Manifestare antidiscriminare
la București

Printre sutele de informații cu care suntem bombardat zilnic, a trecut mai neobservată una referitoare la o acțiune care ne dă speranțe și motive de optimism, legate de generația tânără, pe care multă lume o vede apolitică, pragmatică, mercantă sau înregimentată la mișcări extremiste. Realitatea, deși timidă, este alta. Mai există și altfel de tineri, generoși, cu o viziune clară despre ceea ce este bine sau rău, care consideră că idealurile secolelor trecute - cum ar fi o reală egalitate între oameni, indiferent de rasă, religie, origine, sex - nu trebuie aruncate la gunoi. Și nu numai cred acest lucru, dar se și manifestă. Și dacă suntem obișnuiți cu astfel de lucruri în Occident, iată că ele se întâmplă și la noi acasă. Recunoaștem că scriem despre o manifestare care s-a întâmplat în urmă cu câteva luni, dar, mai bine mai târziu decât niciodată. Valoarea, importanța ei nu scad o dată cu trecerea timpului. Speranța noastră este că vor mai fi și altele, despre care vom informa cu mai multă promptitudine.

La 10 noiembrie 2006, câteva grupuri de tineri, fără vreo apartenență politică sau de altă natură, având ca numitor comun lupta împotriva discriminării de orice fel, au organizat o manifestare la București. Ea a fost prilejuită de Ziua internațională împotriva fascismului și antisemitismului (9 noiembrie, comemorarea „Kristallnacht”, primul pogrom de proporții care a avut loc, în 1938, împotriva evreilor din Germania). „A fost o manifestare organizată de o rețea de grupuri informale, a *underground*-ului, care a vrut să arate că în România persistă numeroase forme de discriminare” - ne-a relatat Răzvan Martin, unul dintre organizatori. „Contrar așteptărilor, am fost mult mai mulți decât ne-am imaginat, aproximativ 300 de tineri din București și din provincie. Nu a fost o acțiune oficială, a unui anume grup organizat, dar am primit sprijinul unor ONG-uri implicate, de asemenea, în combaterea diferitelor forme de discriminare, printre care menționăm Asociația Aqvarius,

Accept, Agenția pentru Monitorizarea Presei, Komunitas, Romani Cris, Centrul romilor Amare Rromenitza, Organizația Națională a Persoanelor cu Handicap din România, Rețeaua UNITED (rețea europeană împotriva naționalismului, rasismului, fascismului și în sprijinul imigranților și refugiaților) și altele”.

Manifestarea s-a desfășurat pe traseul Piața Victoriei - Piața Romană - Universitate - Piața Unirii - cheul Dâmboviței - Piața Kogălniceanu. Tinerii au făcut mai multe opriri, printre care și în locul unde se va ridica Monumentul Holocaustului, unde s-a citit manifestul acțiunii. S-a cerut, și nu inutil, protecția jandarmeriei, deoarece au existat grupuri care ar fi dorit să conturbe demonstrația, la fel cum s-a întâmplat la prima manifestare „gay” din București, ne-a mai povestit Răzvan Martin. A fost o imagine mai puțin întâlnită în București, deoarece printre tineri se aflau mulți *punk*-iști, cu creste de coccoș, tineri de culoare, romi, homosexuali. În timpul marșului, tinerii purtau pancarte și pe drum au scandat sloganuri ca: „Toți diferiți, toți egali”, „Alertă antifascistă”, „Stop sexismului, rasismului, homofobiei”, „O singură rasă - rasa umană”.

Demonstrația a luat sfârșit la Clubul „Underworld” din Piața Kogălniceanu, unde au fost prezentate trei filme, printre care cel al cercetătoarei americane *Michelle Kelso*, despre Holocaustul romilor. A urmat apoi un concert cu participarea unor cunoscute formații *punk* din Timișoara, Bacău și Craiova, cu puternice mesaje antifasciste. „Au răspuns prompt la invitația noastră și au cântat fără nici o recompensă materială”, a arătat interlocutorul nostru. De altfel, formația timișoreană *punk* „Pavilionul 32” este cunoscută prin textele sale politice, unul dintre ele servind drept moto la manifestul demonstrației.

Acest document, citit în fața publicului și răspândit în timpul demonstrației, explică motivele pentru care tinerii au decis să organizeze acțiunea: „Am organizat această acțiune... pentru că am simțit nevoia de a spune NU unor lucruri pe care le vedem în jur și care ne deranjează: intoleranța, discriminarea de orice fel, ura, xenofobia, autoritarismul... Pentru că nu mai dorim ca sexismul, rasismul, xenofobia, antisemitismul, homofobia și alte forme de discriminare să fie prezente în gândirea și comportamentul oamenilor; pentru că suntem pentru egalitate și respect între oameni, indiferent de rasă, statut social-economic, etnic, orientare sexuală, gen; pentru că vrem abolirea granițelor vizibile și invizibile care îngreșesc dreptul de liberă exprimare a grupurilor marginalizate sau minoritare...”, se scrie în manifest. Acest text a fost inclus într-o broșură care cuprinde o serie de articole despre diferitele forme de discriminare de-a lungul vremii. O parte dintre ele au ca tematică fascismul și Holocaustul, inclusiv cel din România, la care se adaugă „O scurtă istorie a extremismului în România”, explicându-se că unele dintre aceste idei au fost preluate în doctrina politică a unor formațiuni ca „Noua Dreaptă”. Alte materiale explică prejudecățile cele mai frecvente - homofobie, sexism, rasism ecologic, discriminarea persoanelor cu handicap. Sunt prezentate și manifestări discriminatorii pe plan internațional, de pildă naționalism în fosta Iugoslavie sau rasism și fascism în Rusia.

Deși organizatorii ar fi vrut să atragă la această acțiune și tineri evrei, inclusiv de la O.T.E.R., din cauza unor lacune în organizare, acest lucru nu s-a întâmplat. O viitoare acțiune de acest gen ar merita să se bucure de participarea și sprijinul comunităților evreiești din România, ea înscrind-se pe linia promovată, de antrenare a societății civile românești în combaterea antisemitismului.

EVA GALAMBOS

